

Bilimsel Araştırmalarda Yapısal Etmenler ve Evreler

Aydın USTA ♦

İnönü Üniversitesi, İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, 44280, Malatya/Türkiye
aydin.usta@inonu.edu.tr

Özet

Çeşitli nedenlerle ilgi duyulan bir konu hakkında bir soru sorulması; sorudan hareketle o konu üzerinde düşünülmesi ve söz konusu soruya yanıt verilmesi; birçok çalışmanın yürütülmesini ve bir süreci gerektirmektedir. Bu süreç, kısaca, bilimsel araştırma süreci olarak adlandırılmakta ve bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Söz konusu soruyu doğru yanıtlamak; gerçek verilere ulaşmayı ve uygun bir araştırma yöntemini belirlemeyi zorunlu kılmaktadır. Çünkü doğru bilgiye ulaşmak, kaliteli bir araştırmayı gerçekleştirmek demektir. Bu bağlamda çalışmanın yöntemi, dolaylı araştırma yöntemidir denilebilir. Bu araştırmanın amacı, bilimsel bir araştırmada geçen kavramları tanımlamak ve epistemolojik olarak araştırma sürecinin bağlı olduğu araştırma kuramlarını açıklamaktır. Bu yönüyle de araştırma, kuramsal bir çalışmadır. Sonuç olarak, iyi bir araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için; araştırma sorularının, hipotezlerin, araştırma yöntem ve tekniklerinin kısacası araştırma sorunsalının belirlenmesi gerektiği yargısına varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Araştırma Problematiği, Araştırma Problemi, Araştırma Sorusu, Araştırma Yöntemi, Araştırma Hipotezi*

JEL Sınıflama kodları: A10, A12.

Abstract

Questioning about a subject interested of various reasons; thinking about this subject depart from the question and answer that question needs execution of many studies and a process. Briefly; this process is named scientific research process which is subject of this study. Answering that question correctly; pin down to reach real data and assign suitable research method. Because to reach true information means to realize a qualified research. In this context method of this study should be named indirect research method. Aim of this study is to define the concepts of a scientific research and explain the theories of the study which are connected to the process of study epistemologically. In this respect, this study is a theoretical research. Thus, in order to realize a good research it is necessary to determine questions, hypothesis, methods and techniques in brief; problematic of research.

Key Words: *Research Problematic, Research Problem, Research Question, Research Method, Research Thesis.*

JEL Classification: A10, A12

1. Giriş

Bilim; kendine özgü bir yöntem ile yaşamın farklı uygulamalarını ele alan çeşitli teorilerin bir bütünüdür. Bilimsel araştırma ise akla dayalı olarak toplumsal, ekonomik v.b. sorunların araştırılmasını içermektedir. Böylelikle; bilim, insanların davranışlarını, fikirlerini yönlendirmektedir. Devletin yönetim politikaları bilimsel araştırmalara göre belirlenir, özel kesimdeki kararlar yine bu araştırmalara dayalı olarak alınır. Bu bakımdan bilimsel araştırmalar toplum açısından yaşamsal öneme sahiptir.

Çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunan günümüz insanı, bu mevcut sorunlarına çözüm üretme çabası içerisinde. Ancak bu çözüm üretme çabaları yeterli bilgi birikimini gerektirmektedir. Çünkü insan, doğayı ve çevresindeki olayları bu bilgiler sayesinde çözümleyebilmekte ve sahip olduğu bilgiler yardımı ile sorunlarına çözüm üretebilmektedir. Fakat insan bu bilgiyi nereden, nasıl sağlayacaktır? İşte bu noktada bilimsel araştırma süreci gündeme gelmektedir.

Bilimsel araştırma süreci, bir sorunun sorulmasıyla başlamakta; sorudan hareketle düşünme sürecine geçilmekte ve sorulan soruya bir yanıt bulunmasıyla bu süreç sona erdirilmektedir. Arkasından da yeni sorular ve yeni süreçlerle araştırmalar sürdürülmektedir.

Bu süreçte, olayların incelenmesi, bilgilerin toplanması zorunludur. Yine bu süreçte, araştırmacı, çeşitli tekniklerle topladığı bilgileri düzenlemek, analize ve senteze tabi tutmak, yorumlamak, değerlendirmek, anlamlı bilgiler bütünü haline getirmek durumundadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, doğru bilgiye ulaşmanın yol ve yöntemleri hakkında bir görüş açısı ortaya koymaktır. Buradaki sorun; doğru bilgiye ulaşmadaki yöntemlerin yeterince tanınmaması sorunudur. Çünkü bir araştırmanın etkili ve verimli olabilmesi için, araştırmanın yöntem ve tekniğine göre yapılması gerekmektedir. Araştırmanın ikincil amacı ise araştırma metodolojisine ilişkin bazı farklı görüşleri incelemektir.

Araştırmanın dayandığı temel kuramlar epistemolojik kuramlardan akılcılık ve deneyciliktir. Bu araştırmanın ana hipotezi ise; *“Araştırma tür ve yöntemlerini, araştırma süreci işlem basamaklarını tanımak, araştırmanın başarısını artırır.”* önermesidir.

2. Bilimsel Araştırma

Bilimsel araştırma, fenomenleri incelemeyi, gözlemlerle bilgi elde etmeyi ve böylelikle problemleri çözmeyi hedefleyen dinamik bir süreçtir. Araştırmanın işlevleri tanımlama, açıklama, anlama, denetleme, olayları görme ve yönlendirme dir.

Modern dünyada günlük yaşam çok sayıda bilgi üretmektedir. Örneğin, herhangi bir uyarıcıya uygun biçimde tepki gösterebilmek için çevreyi anlamak ve tanımak önemlidir. Nelerin olduğunu, olayların altta yatan nedenlerini ve bir başkasının davranışlarını bilmek tanımak gerekir. Tüm bu bilgiler, kişisel değerler, bilgiler ve inançlar olarak adlandırılabilir [1].

Bilgilerin çoğunluğu dergi, gazete, radyo ve televizyon gibi medya araçlarından elde edilmektedir. Ancak bu bilgiler eksik bilgilerdir. Büyük bir izleyici kitlesi olmasına karşın, medya, incelenen konular hakkında ayrıntıya inmemektedir. Radyo ve televizyon aktardıkları olayların neden ve sonuçlarını vermek yerine kısa açıklamalarda bulunmaktadır. Doğal olarak medyanın sunduğu olayları çözümlmek, anlamlandırmak çok güçtür.

İnternet ise son zamanlarda bilgi kaynakları arasında yer alan önemli bir haberleşme aracıdır. Ancak internet çeşitli kaynaklara dayalı olarak güvenilir gerçek bilgiler sunamamaktadır. Bu bağlamda arama motorlarının birçoğu kullanılmaz durumdadır ve arama faaliyetleri çok uzun zaman gerektirmektedir. Bilgi kaynaklarına genel olarak bakıldığında, bunların başında kütüphaneler klasik olarak hala araştırmacılar için önemini korumaktadır. Ancak, sayılan bu kaynaklara dayalı olarak yapılan araştırmaları gerçek anlamda bilimsel bilgi üreten araştırma olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu tür araştırmalar bilimsel olmayan araştırmalar arasında sayılmaktadır.

Kısacası bilimsel olmayan araştırma, belirli konulara, geleneklere dayalı olarak, bilimsel olmayan bilgileri kazanma biçimidir. Ampirik araştırmaya dayanmayan, doğrulama süreci olmayan ve soru sormadan bilgi edinme biçimidir [1].

Bilimsel araştırma, bilimsel bilgiye ulaşmak için kullandığı araçlarla ve izlediği amaçlarla diğer araştırma biçimlerinden ayrılır. Bilimsel bilgi ölçülebilir veya tekrar gözlemlenebilir.

Bilimsel araştırmanın işlevsel olarak güvenilir sağlam iki kanıtı bulunmaktadır [1]: Birincisi, bilimsel çalışma, sonuçları açık biçimde ortaya koyar. İnandırıcı bir hakem olarak iddialarını, bilgi elde etmede kullandığı yöntemlerini açıklar. İkincisi, ortaya koyduğu sonuçlar mantıklıdır. Ayrıca bilimsel araştırma yöntemleri sistematiktir; yani belirli ve kesindir. Tutarlı ve uygun bilgileri bir araya getirir. Bilimsel araştırmada araştırmacı, içinde yaşadığı toplumun kültüründen, ahlaktan ve dinden etkilenmez.

Tüm disiplinlerde araştırmacıların uyması gereken kurallar dört temel ilkeye dayanır [1]:

(1) Araştırmacı çalışma içerisinde nesnelliğini kanıtlamak zorundadır. Araştırmacı, kişisel düşüncesi ne olursa olsun, uygun verileri toplamak ve yorumlamak için uygun yöntemlerle çalışır. Kişisel değerlerine ve inançlarına ters düşse de sonuçları dürüstçe sunar.

(2) Araştırmacı hipotezlerini deneye dayalı yöntemlerle doğrulamak zorundadır. Araştırmacı, kişisel deneyimlerine, sezgilerine veya geleneklerine dayalı olarak çalışmalarını sürdürülemez.

(3) Bilimsel araştırma mevcut bilimsel bilgiyi elde edilen yeni bilgilerle daha iyi duruma getirmeyi öngörür. Araştırma kolektif bir çalışmadır; önceki çalışmalar üzerine kuruludur ve gelecekteki araştırmalar için bir ortam hazırlar.

(4) Araştırmacı başka araştırmacıların anlayabileceği yorumlayabileceği biçimde dürüst ve açık biçimde sonuçları ortaya koyar. Bu bağlamda, araştırma yöntemi ve araştırma mantığı kapalı olmamalı, şeffaf olmalıdır.

Kural olarak araştırmacılar daha önceki çalışmalardan mantıksal ve açık biçimde doğmuş bilgilere dayalı olarak hipotezlerini hazırlarlar. Hipotezler, araştırma projelerinin sistematik ve ampirik veriler üzerine kurulmasını sağlarlar. Bu veriler kendini kabul ettirmiş yöntemlere göre analiz edilmiş ve yorumlanmışlardır. Araştırma yapan kişinin kanılarına ve kaptislerine bağlı değildir [1].

Araştırma çalışması bilimsel bir konu inşasıdır ve araştırmacıya şu konularda yarar sağlar:

- Bir olgunun keşfi,
- Bir problemin çözümü,
- Çalışmada üretilen sonuçları çürütmek veya sorgulamak,
- Yeni bir deney süreci, yeni bir çözüm, yeni bir teori,
- Bir olguya bir pratiği uygulama,
- Bir fenomeni tanımlama,

- Bir fenomenin açıklanması,
- Bu amaçlardan iki veya daha fazlasının sentezlenmesi.

Gerçekte araştırma çalışmaları sadece değişimin kapısını açan, geleceği kestiren ve yenilik yapan değil; aynı zamanda üretim tekniklerini, araçları iyileştirmeyi sağlayan ve yaşam koşullarını düzelten insanın elindeki bir anahtardır [5].

3. Bilimsel Araştırmanın Etmenleri

Etmen, “birlikte ya da ayrı ayrı etkisini gösteren ve belli bir sonuca götüren güçlerden, şartlardan, unsurlardan her biri (amil, faktör); bir sonucun ortaya çıkmasına yardım eden şey” olarak tanımlanmaktadır [3]. Bilimsel araştırma açısından bakıldığında; araştırmanın türü, yöntemi, tekniği ve yaklaşımı önemli birer etmen olarak kabul edilebilir. Etmenler bilimsel araştırmanın önemli yapı taşlarıdır. Söz konusu bu etmenler hakkında izleyen alt başlıklar altında kısa ve özlü bilgiler verilmektedir.

3.1. Teori

Teori, ampirik araştırma ile ortaya konulan görgül verilere dayalı olarak açıklanan tutarlı ve mantıklı düşünceler ve kavramlar bütünüdür [1]. Tüm araştırmaların temel amacı olaylarla ilgili açıklamaları formüle etmektir. Bir olayı açıklayan mantıklı ve sistematik kavramlar bütünü, teori olarak adlandırılır. Bir teori, nedenlerine bağlı olarak bir fenomenin oluşumunu açıklar. Fenomenlerin ortaya çıkışını, yöneten koşulları ve sonuçları tanımlar. Teoriler yardımı ile ortaya çıkması olası bazı olaylar tahmin edilebilir. Teoriler kolayca anlaşılabilen tutarlı ve sistematik sentezi sunan kavramların birlikteliğidir.

Bilimsel teoriler esneklikleri ile inançtan ayrılırlar; çünkü bunlar değişken ve açıktır; yeni bilimsel çalışmaların ortaya koyduğu ampirik verilerle geliştirilmiş sonuçlardır. Bu nedenle teorilerden mantıklı hipotezler formüle etmek mümkündür [1].

3.2. Hipotez

Sistematik gözlemlerle doğrulanma ihtimali olan, değişkenler arasında olası ilişkiler üzerine kurulu ifadelerdir. Olayların nasıl ortaya çıktığı tanımlandığında, niçin böyle olduğu da gerekçesi ile açıklanmalıdır. Hipotez özellikle bir teorinin tersine verilerin henüz desteklemediği nedensel ilişkilerin açıklandığı bir ifadedir. Hipotezin araştırma çalışmalarıyla doğrulanması bir teorinin uygulama alanına, çok sayıda olguya, koşullara, sonuçlara kadar uzanır. Şayet uzanan bu süreç içerisinde hipotezler doğrulanmazsa, teoriler dogmatik kapalı bir karaktere sahip olurlar ve yeni çalışmaların getirilerinden yararlanmak adeta olanaksızlaşır [1]. Genellikle yönelmeli veya açıklamalı ve ilişkişel hipotezleri ayırmak önemlidir.

Yönelmeli hipotez, neden-sonuç ilişkisini önceden haber verir. İlişkisel hipotez ise; ortak ilişkiyi (bağıntıyı) bildirir.

3.3. Bilimsel Yöntemler

Araştırma yöntemleri birçok biçimde sınıflandırılabilir; fakat araştırma türlerine göre sınıflandırmak uygun düşmektedir. Genel olarak, araştırma yöntemleri, deneysel araştırma, alan araştırması, anket araştırması ve dolaylı araştırma yöntemi olmak üzere dört kümeye ayrılmaktadır.

Deneysel Araştırma; bir hipotezin temel değişkenlerini izole, kontrol ve manipüle ederek yürütülen, açıklama türünde bir araştırmadır. Deneysel araştırma, daha çok doğa bilimlerinin araştırma yöntemi olarak kullanılır; ancak aynı zamanda sosyal bilimlerde özellikle psikolojide kullanılmaktadır. Bir hipotezin değişkenlerini ilke olarak izole, kontrol veya manipüle etmeyi içerir.

Alan Araştırması: Denetim ve manipülasyonu asgari düzeyde tutan, fenomenlerin oluşumunu doğal gerçek ortamında inceleyen, keşfedici türde bir araştırma yöntemidir [1]. Fenomenlerin gerçek doğal ortamında, oluş sürecinde incelemeyi içeren alan araştırması, keşfedici araştırma türünün bir yöntemidir ve doğal olarak nitel yaklaşımı ifade eder. Örneğin, yoksullar arasında yaşayarak onların durumları hakkında bilgi edinmek bir alan araştırmasıdır.

Anket Yöntemi: Bir topluluğu sorgulayarak yaşam koşulları, tutumları, davranışları, düşünceleri üzerine bilgi elde etmeyi öngören tanımlayıcı türde bir araştırma yöntemidir [1]. Anket yöntemi tanımlayıcı araştırma türündedir.

Dolaylı Araştırma Yöntemi: Önceden hazırlanmış arşiv bilgilerinden veya başkalarının gerçekleştirdiği anket sonuçlarından yararlanılmasıdır. Resmi kaynaklar, önceden yapılmış anketler, araştırma raporları ve istatistikî raporlar dolaylı araştırma yönteminin başvuracağı belirli kaynaklardır [2].

Doğrudan yöntem, incelenen konu ile doğrudan etkileşimi içeren anket, görüşme, deney, doğrudan davranışların gözlemlenmesi ve not alma gibi veri toplama yöntem ve teknikleridir. Buna karşılık, dolaylı yöntem, sanat eserleri, kalıntılar, çevrenin fiziksel değişimi ve çeşitli aktivitelerin sonuçlarından derlenen verileri içerir [1].

3.4. Bilimsel Teknikler

Bilimsel teknikler, soru kâğıdı hazırlama, görüşme, test, içerik analizi, istatistikî analiz, not alma, derinlemesine mülakat, nitel içerik analizi, doküman inceleme, teknik analiz olarak sayılabilir. Bunlardan içerik analizi en çok başvurulan tekniktir. Araştırma sorusu formüle edildiğinde genellikle veri toplama tekniği olarak içerik analizine başvurulur. İçerik analizinde dergi, kitap, gazete, bülten gibi diğer medya ürünlerine başvurulur. Arkasından okumalar sınıflandırılır, kolayca bulunacak biçimde fikirler tanımlanır, tablolar hazırlanır.

3.5. Bilimsel Araştırma Türleri

Bilimsel araştırma türleri genellikle, keşfedici, tanımlayıcı, açıklayıcı ve tahmin edici olmak üzere dört kümede ele alınabilir. Söz konusu olan bu araştırma türleri; araştırma yöntemlerini, biri diğerinden farklı olan araştırma tekniklerini belirler ve araştırma için gerçekleştirilen nicel ve nitel analiz yaklaşımlarını önemli ölçüde etkiler [1].

Keşfedici Araştırma: Araştırmacının çok az mevcut araştırma çalışmasına dayandığı, bir konuyu gün ışığına çıkarmayı ön gören araştırma türüdür. Araştırılan konu hakkında yeterli bilgi toplandıktan sonra veriler eksik veya yetersiz olsa da genel durum hakkında bir portre çizilir. Bu tür araştırma, konu hakkında mümkün olan verileri bir araya getirerek bir fenomeni keşfetmeyi öngörür. Keşfedici araştırma daha çok alan araştırmalarına uygun düşmektedir [1].

Tanımlayıcı Araştırma: Bir olguyu tanımlayan ve sistematik gözlemleri içeren araştırma türüdür. Herhangi bir konunun keşfinden sonra, yöntem tüm değişkenleri tanımlamayı içerecektir. Keşfedici araştırmayı tanımlayıcı araştırma izler.

Açıklayıcı Araştırma: Bir olgunun gözlemlerinden elde edilen ve bir olgunun nedenlerini açıklamayı öngören araştırma türüdür. Açıklayıcı araştırma, durumun nedenlerini açıklayan bir araştırmadır. Buradaki amaç, verileri bir araya getirerek ve durumu tanımlayarak araştırmanın gerçekleştirilmesidir. Açıklayıcı araştırma bilgi kaynaklarına ulaşmak için özel teknik çalışmalar, görüşmeler, anket çalışmaları üzerine kurulu kamuoyu yoklamalarıdır. Deneysel süreçlere dayalıdır.

Tahmin Edici Araştırma: Değişkenler arasındaki doğrulanabilir görgül ilişkilere ve açıklanabilir nedenlere dayalı olarak, gelecek olaylar üzerine kurulu bildirimdir [1].

Bilimsel araştırmanın türleri olan keşfetme, tanımlama, açıklama ve tahmin etme aynı zamanda bilimsel amaçlar olarak da kabul edilebilir.

3.6. Bilimsel Yaklaşımlar

Bilimsel yaklaşımlar genel olarak, nicel ve nitel olmak üzere iki türde ele alınmaktadır. Her ikisinin birlikte kullanıldığı çalışmalar ise karma yaklaşım olarak adlandırılmaktadır. Yöntem ve teknikleri farklı olmasına karşın nitel ve nicel yaklaşımlar aynı temel evreleri içerirler. Yaklaşımlar araştırma türlerinin (keşfedici, tanımlayıcı, açıklayıcı) öngördükleri amaca bağlı olarak incelenecek soruları, dikkate aldıkları çalışmaların yapılabilirliğini taşırlar.

Nicel Yaklaşım: Bazı olayları açıklamak ve tanımlamak amacı ile verilerin toplanması ve analizi konusunda ki sayısal yol, gidiş olarak tanımlanabilir. Bu yol, gidiş özellikle deneysel ve anket yöntemleri ile desteklenmektedir. Nicel yaklaşım araştırma konusu fenomenin ayrıntılı biçimde tanımlanmasında veya unsurları arasındaki bağın açıklanmasında tercih edilir. Nicel yaklaşımın vurgusu

belirlenmiş ölçüler, sayısal veriler ve örneklem üzerinedir. Gerçekleştirilen anket, deney, istatistikî analiz, kullanılan tablo grafik yardımı ile araştırma matematiksel tanımlamalar yapar. Genelde analizler yardımı ile hipotezleri doğrulama çalışmalarında ve istatistikî tanımlamalarda kullanılır [1]. Formüle edilen sorularla ilgili olarak nicel yaklaşım bir taraftan tanımlamayı, değişkenler arasındaki ilişki yoğunluğunu, diğer taraftan sosyal eğilimleri ve durumu nicel olarak tanımlamayı öngörür [1].

Kısacası bu yaklaşım, sayılabilir ve gözlemlenebilir verileri toplamayı ve incelemeyi öngörür. Bu tür yaklaşım olayları gözlemlemeye dayalı olarak tanımlamayı, açıklamayı içerir. Bu yaklaşımın doğruluğu, geçerliliği, kanıtlanmış sayısal veri araştırmalarının tekniklerine veya araçlarına dayalıdır [5]. Yaklaşımın ulaştığı veriler tanımlayıcı analiz, tablo, grafik ve değişkenler arasındaki ilişkileri araştıran istatistikî korelasyon analizlerini yapmayı sağlar.

Örnek ‘Hane halklarının tüketimi gelir ile birlikte artmaktadır’. Bu öneri ‘tüketim’, ‘gelir’ ve ikisi arasındaki ilişkiyi ifade eden ‘ile artar’ kavramlarını içermektedir. Burada hipotezle gerçek teori arasında karşılaştırma yapabilmek için gözlemsel sonuçları, göstergeleri belirlemek ve analiz etmek gerekir[5]. *Nitel Yaklaşım*: Fenomenlerin temelinde olup bitenleri ve anlamlarını ortaya çıkarmayı öngören; verilerin toplanması ve analizi konusunda sayısal olmayan yol ve gidiştir. Bu yol ve gidiş özellikle alan araştırması gibi keşfedici araştırma türlerinde kullanılır. Eylemlerin ayrıntılarının tanımlanması üzerine vurgu yapar. Bu yaklaşımın savında, bireylerin yaşam biçimleri, sahip oldukları değerler, kültürel amaçları söz konusudur.

Bu yaklaşım türü, olayları aydınlatmak için marjinal veya olağan dışı durumları inceleme konusu yapar. Nitel araştırma yaklaşımı, alan araştırmasının yanında, doküman yorumu, açık uçlu sorularla görüşme gibi tekniklere de başvurur. Genel olarak az sayıda nicelik içeren yazılı ve sözlü anlatım içerir [1].

Nitel araştırmada araştırmacı sorularını deneyim ve öznel sosyal durum anlatımları üzerine formüle eder. Somut bir durum taşıyan fenomen hırsla ve tutku ile denetlenmeden, kontrol edilmeden anlaşılmaya çalışılır.

Araştırmacı gözlem süresince fenomeni değerlendirmeye, yorumlamaya, tanımlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Bu yaklaşım özel olayları incelemek için örnek olay, gözlem, görüşme gibi nitel araştırma tekniklerine başvurur. Nitel yaklaşım sayısal verileri değil, içeriksel verileri üretir [5].

Karma Yaklaşım: Bu yaklaşım her iki yaklaşımın (nicel-nitel) bir kombinasyonudur. Araştırmacıya nicel ve nitel araştırmaları birlikte kullanma imkânını ve yararını sağlar. Bu yaklaşım araştırmacıya fenomeni tüm boyutları ile inceleme imkânını tanır. İki yaklaşım birbirine karşı değildir, birbirlerini tamamlarlar. Kısacası, nitel araştırma; gözlem, görüşme, not alma yolu ile büyük oranda bilgi kazanımını sağlar; nicel yaklaşım ise hipotez kurmayı sağlayan bir teoriye dayanır [5].

3.7. Felsefi Düşünme

Bilimsel araştırmaların felsefi düşünme biçimleri olmadan gerçekleştirilmesi düşünülemez. Bu bakımdan düşünme biçimleri de bilimsel araştırma etkenleri arasında yer almaktadır. Felsefi düşünme biçimleri tümdengelim ve tümevarım olarak ikiye ayrılmaktadır.

Tümdengelimsel düşünme: Araştırmacının hipotez kurmasını sağlayan teoriden veya bir başka fikirden hareketle bir fikrin formülasyonudur. Tümdengelimsel düşünme teoriden (genel fikir) çok özel bir fikre geçmek için fikirler arasındaki ilişkilere dayalı bir düşüncedir. Genellikle hipotezi formüle etmek için öncelikle teori açıklanır [1].

Tümevarımcı düşünme: Genel bir ilkeye ulaşmak amacıyla olaylarla ilgili özel unsurlar üzerine kurulu fikir formülasyonudur. Karşıt olarak tümevarımcı düşünce sonuç çıkarma yorum ve sentez yapar. Bu tür düşünce toplanan veriler çerçevesinde geriye dönüşlü bir katkı sağlar [1]. Bilimsel araştırma süreçlerinde bu iki tür düşünce biçimi önemli roller oynar.

4. Bilimsel Araştırmanın Evreleri

Araştırma süreci genellikle bir araştırma problemi, bir araştırma sorusu, bir hipotez, bir amaç ve yöntem kararından geçerek bilimsel sonuçların tartışılmasını bildiren düzenli bir yol izler. Bu süreç tasarım, yöntembilim ve işleme evreleri olmak üzere üç başlık altında incelenebilir [5].

4.1. Tasarım Evresi: Araştırma Konusunun Belirlenmesi

Bir araştırmayı sonuna kadar iyi yönetmek için, iyi düşünmek, problemi iyi tanımlamak, merkezi bir soru sormak (diğer sorularla güçlendirmek koşulu ile), uygun bir cevabı tasarlamak (hipotez) ve geçerliliğini dikkate alarak çalışmalarını sürdürmek gerekir. Bu evre şu aşamaları içerir:

Araştırma probleminin seçilmesi ve formüle edilmesi: Araştırmacı öncelikle, okumalarına, gözlemlerine, alan incelemelerine ve görüşmelerine dayalı olarak bir problemi biçimlendirir.

Soruların, amaçların, araştırma hipotezlerinin ve tanımlanan değişkenlerin ifade edilmesi: Araştırmacı gerçekleştirdiği incelemelerden sonra ele alacağı soruları belirler, formüle eder. Olayların araştırılmasını yönlendirecek bu sorular özlü ve açık olarak formüle edilmelidir. Araştırma soruları problemi tanımlayan, biçimlendiren soru tümcesi türü önermelerdir.

Hipotezler bu sorulara önceden yanıt veren; problemle ilişkili cevaplardır. Araştırmaya rehberlik etmesi açısından önemlidirler. Bu nedenle hipotezler bu aşamada formüle edilirler.

Uygun olayların, uygun yazılı kaynakların sayımının yapılması: Bu aşamada, araştırmacı, araştırma konusu ile ilgili, tanınmış, alanında uzman yazarların eserlerini belirler.

Bir referans çerçevesinin oluşturulması: Referanslar problemin belirlenmesinden çalışmaların gözden geçirilmesinden önce ortaya çıkar. Mantıksal olarak referanslar teorileri ve teorisyenleri açıklar.

Kısacası bilimsel araştırma çalışmaları dikkatli bir hazırlığı gerektirir. Bu çerçevede bilimsel araştırma, bir araştırma problemi veya konusunu seçmekle başlar. Örneğin yoksulluk konusunu ele alalım. Yoksulluk konusu şu sorularla tanımlanabilir. Bu problemin yoğunluğu ne kadar? Son zamanlarda önemi artmış mıdır? Yoksulluğun anormal biçimde yükseldiği sosyal gruplar var mı? Yoksulluğun nedenleri nelerdir? Araştırmacı yanıtları araştırma süresince araştırılacak bu soruları, tasarım evresinde belirlemek zorundadır. Bunların sonucunda araştırmacı, öncelikle uygun bilgi kaynaklarına yönelir. Bir başka deyimle bu konuda yazılmış kaynakları gözden geçirir. Başka araştırmacıların tekniklerinden topladığı bilgilerden haberdar olur.

4.2. Yöntembilim Evresi: Verilerin Toplanması ve Bulgular

Yöntemler araştırmacıya, araştırma soruları, değerler, ideolojiler ve teoriler çerçevesinde kabul edilebilir bilgiler sağlayan açık yollardır. Bu anlamda, bir yöntem, araştırılacak bilgilere ve sorulan araştırma sorularına uygun olmalıdır. Bu evre boyunca araştırmacı bir önceki evrede formüle edilmiş hipotezlere ve sorulan sorulara cevap niteliğindeki bilgilerin toplanmasında kullanılacak araçları ve yöntemleri açıklar. Hakkında bilgi toplanacak evreni, örneklemini, veri toplama biçimini ve verilerin analiz planını belirler. Bu evre şu aşamaları içerir:

Verileri toplama yöntem ve araçlarının seçimi: Bu evrede araştırmacı, başvuracağı yaklaşımları veya yöntemleri açıklar ve sunar. Daha sonra kullanacağı teknikleri, araçları tanımlar. Bu araçlar çalışmanın değişkenlerini ölçmeye yarar.

Çalışma evreninin ve örneklemin belirlenmesi verilerin toplanması: Araştırmacı seçilen konuya dayalı olarak araştırma evrenini belirginleştirir; ölçütleri belirleyerek örneklemini tanımlar. Örneklem bir bölge, bir şehir, bir işletme, bir ajans veya bir bölüm olabilir. Araştırmaların birçoğu örneklem içerir; yani evrenin sadece küçük bir örneği incelenir. Böylece araştırmacı zamandan kazanmış olur.

Veri Toplama Biçimini Tanımlamak: Araştırmacı veri toplama sürecinde ortaya çıkabilecek problemleri mümkün olduğu kadar tanımlamalı ve öngörmelidir. Ayrıca, araştırmacı tüm durumlarda kendisine araştırma sürecince rehberlik edecek bir araştırma planına sahip olmalıdır: Araştırma süresince “Hangi evren sorgulanacak? Anketten kim sorumlu olacak? Örneklemin boyutu ne olacak? Hangi biçimde sorgulanacak? Hangi idari önlemler alınacak? Öngörülen çevresel engeller nelerdir?” gibi soruların bu aşamada yanıtlanması gerekmektedir. Bu

çalışma, bir plan çerçevesinde gerçekleştirilir; sistematik bilgi toplama, seçilen araçlar yardımı ile yapılır. Yine bu çerçevede bir araştırmacı bireylerin paylaştığı algıların, yararların ve değerlerin çerçevesini çizmek istiyorsa çalışma alanında bazı notlar almak zorundadır. Araştırmacı sorulara muhatap olan farklı grupların özelliklerini tanımlayan ve fikirlerini gösteren yüzlerce anketin verilerini sayar ve kodlar.

Toplanan verilerin analizi: Araştırmacı yapmayı öngördüğü analiz türünü bu aşamada belirler. Nicel yaklaşımda sayısal verileri kullanarak iki değişken arasındaki istatistikî ilişkiyi ve yapacağı sınıflandırmanın nasıl olacağını açıklar (dağılımlar, olasılıklar, tesadüfî ilişki, x^2). Benzer biçimde nitel verileri nasıl inceleyeceğini (konu analizi, içerik analizi, operasyonel ve stratejik dokümanların incelenmesi) ifade eder.

Özet olarak bu evrede araştırmacı belirlediği soruların doğasına bağlı olarak araştırma türü girişimini, bilgi toplamak için araştırma yöntem ve tekniklerini belirler.

4.3. İşleme Evresi

Derlenen veri yığını, bir araştırmanın inşa edilmesinde yararlanılabilecek malzemelerdir. Bu bakımdan tüm verileri değerlendirmek gerekir. Verileri belirli ünitelere ayırmak ve bunlar üzerinde analiz çalışmaları yapmak; arkasından araştırmanın sentezini yapmak bu evrenin temel işlevidir.

Verilerin analizi, değişkenler arasındaki ilişkileri doğrulama ve anlamlandırmanın yanında; olayları tanımlamanın ve keşfetmenin söz konusu olduğu bir süreç ve bir tür fonksiyondur. İstatistikî nicel veya nitel analiz yapmayı sağlar.

Nitel analiz sayısal olmayan verileri anlatım biçiminde bir araya getirir ve özetler. Verilerin analizi, araştırmacı tarafından tartışılan ve yorumlanan sonuçların üretilmesini sağlar [5]. Analiz; sıralama, sınıflandırma, karşılaştırma ve ölçme faaliyetlerinden oluşmaktadır.

Analiz edilen veriler şekil, grafik, tablo anlatımları yardımı ile sunulur. Önceki çalışmaların ışığında bu araçlar yardımı ile metin içerisinde yapılan açıklamalar yer alır. Tüm bu yargılar araştırma neticesinde elde edilen sonuçlardır. Sonuçlar; hipotezlerin doğruluğunun tartışıldığı ve teorilerin ele alındığı, akıl yürütmelerin yapıldığı veya önerilerin sunulduğu kısımdır.

Özetle bu evrede, araştırma süresince toplanan veriler, anlaşılması için analiz ve organize edilmek zorundadır. Olup bitenleri veya eğilimleri içeren tercihleri, resmi istatistikleri düzenlemek ve incelemek gereklidir. Bu anlamda araştırmacı başlangıçta belirlenen hipotezleri doğrulama durumunu veya ulaşılan amaçlar konusunda açıklama yapmak zorundadır.

Verilerin analizi araştırmanın sahip olduğu nicel veya nitel karaktere göre farklı biçimlerde yapılmaktadır. Verilerin iyi düzenlenmemesi belirsizliklere veya

yanılırlara yol açabilir. Uygun olmayan sonuçlar çıkarmak ve öngörülemeyen unsurları unutmak gibi iki önemli problem bu evrede ortaya çıkabilir.

5. Araştırma Raporunun Yazılması

Sadece araştırmacıda kalan ve araştırmacının bildiği sonuçlar yararsızdır; bu nedenle mevcut uygulamayla ilgili olarak elde edilen bilgi, bilinen bilgiler arasında yerini almalıdır.

Araştırmacı bulgularını sonuçlar arasında göstermez ise sosyo-ekonomik yaşamda yapılan hatalar sürdürülecektir. Yeni araştırmalar ile mevcut durum iyi anlaşılmazsa sosyal sorunları çözme çabaları yararsız kalacaktır [1].

Araştırma sürecinin son evresi araştırma raporunun yazımını ve yayımını içermektedir. Yazar hangi problemi hangi nedenle seçtiğini, veri toplama yöntem ve tekniklerini, araştırmayı yönetmek için kullanılan araçları, elde edilen sonuçları ve yapılan yorumları ifade etmelidir. Her unsur ayrıntıları ile ifade edilmelidir ki bir başka araştırmacı aynı konuyu gözden geçirebilsin, araştırabilsin. Başka bir araştırmacı benzer sonuçlara ulaşırsa, başlangıçtaki araştırma değerli olacak ve yeni çalışmaların hareket noktası haline gelecektir. Yine açıktır ki ilk araştırma o kadar inandırıcı olmalı ki hiç kimse yeniden araştırma yapmaya gereksinim duymasın. Görüldüğü üzere bilimsel araştırma, sorulan bir soruya karşılık cevap vererek, bilgi birikimine katkı sağlamakta ve bir başka keşif yolunu göstermektedir. Araştırmacı böylece hiç durmadan insan ve toplum üzerine derinlemesine bilginin izini sürmekte, araştırmanın birini bitirince diğerine başlamaktadır.

Bir araştırma raporunun yazılmasına örnek teşkil etmesi bakımından, tüm anlatılanlar ışığında bu çalışma, bir model önermektedir. Araştırma metninden ayırmak maksadı ile önerilen model, italik yazı ve daha küçük punto biçiminde sunulmuştur.

1. GİRİŞ: PROBLEMATİĞİN BELİRLENMESİ

Araştırma, her zaman bir problemin ortaya çıkmasından ve dolayısıyla söz konusu bu probleme çözüm üretme çabalarından doğar. Problem, araştırmacı açısından, bir konu hakkındaki bilgi eksikliğidir. Bir toplumdaki sosyal veya ekonomik problem, araştırmacıya bilgiye ulaşma problemi olarak yansır. Bilinen ile bilinmek istenilen arasındaki bilgi açığını kapatmak gerektiğinde bir problem vardır demektir. Araştırmacı açısından problemi çözmek, bu bilgi eksikliğini giderecek araçları bulmak, bu araçlar yardımıyla problemi tanımlayan sorulara cevap vermektir. Kısacası soru sorulmadığında araştırma yok demektir. Bu noktadan hareketle bu başlık altında, konu hakkındaki bilinenler ve bilinmeyenler ortaya konulur.

1.1. Tema, Konu ve Problem Seçimi

Araştırmacı, araştırmayı yönlendirecek bir fikri ortaya atarak çalışmalarına başlar. Fikir, bir gözlemden, kişisel yaşamdan, kazanılan deneyimlerden, mesleki çalışmalardan, ilgili alanda yazılmış bir eserden veya bir memnuniyetsizlik durumundan esinlenerek üretilebilir.

1.2. Problematüğün Sunulması ve Tanımlanması

Bir hipotezi formüle etmeden, araştırma yöntem ve tekniğinin seçilmesinden evvel; araştırmacının inceleyeceği, araştıracağı problemi algılaması gerekir. Bu evre araştırma süreci açısından önemli bir aşamadır. Özeldde problem, genelde problematik, incelenen konunun teorik çalışması, tasarımı ve kavramlaştırılması ile ilgilidir. Problematik, bir konu içerisindeki problemle ilgili teoriler, düşünceler, fikirler ve çabalardan ibarettir.

Problematik, karmaşık fikirlerle, zihin karıştıran sorularla, araştırmannın amaçlarıyla, araştırma hipotezleriyle, araştırmaya konu olan değişken ve göstergelerle anlatılmaya çalışılan konu ile ilgilidir [5].

Problematik, giderilmesi gereken bir kaygıyı, bir konu ile ilgili sorunu, bilgi bakımından kazanılması gerekeni anlatır ve açıklar. Araştırılacak problematiği sunmak; araştırma sorularını gerçek olarak cevaplandırmaktır. Problematik, sonuçları tanımlamanın ve bir araştırmayı gerçekleştirme gereksiniminin nedenidir [5].

1.2.1. Konu Seçimi Gerekeçesi

Bu başlık altında konuyu araştırmannın sağlayacağı genel yararlar, konunun uygunluğu, konuyu araştırmannın bilimselliği ve konuyu araştırmannın bilgi temelinde sağlayacağı sosyal yararlar ifade edilir.

1.2.2. Araştırma Probleminin Formülasyonu ve Tanımlanması

Problemin tanımlanması, memnuniyetsizlik, kaygı yaratan bir durumun ifadesi olarak açıklanabilir. Problemin formülasyonu, araştırılması gereken bir durumdan, olumlu bir açıklamadan, anlaşılır bir terimden söz eder.

1.3. Araştırma Soruları

Araştırma problemi olumlu biçimde formüle edilerek tanımlandıktan sonra araştırmacı problemin biçimini değiştirerek soru biçimine çevirir. Açıkçası temel bir soru sorar; bu temel soru merkezi bir soru olarak kabul edilir ve diğer tamamlayıcı sorularla desteklenmesi sağlanır. Tamamlayıcı sorular araştırma problemini gereğince eksiksiz biçimde açıklamak için veya temel soruyu tamamlayacak biçimde hazırlanır.

Sorular, problemi tüm yönleriyle iyi öğrenmek ve açıklamak açısından tartışmaya imkân sağlar. Sonsuz araştırma yoktur; araştırmannın sınırlandırılması sorulan sorular çerçevesindedir. Araştırma soruları daha sonra da araştırmannın hipotezlerine temel teşkil edecektir [5]. Araştırma sorusunun yazımına şu örnekler verilebilir [4]: “Yüz yıl savaşları Avrupa’da monarşinin yerleşmesine yol açmış mıdır?” “İkinci Dünya Savaşı, havacılığın gelişmesine katkı sağlamış mıdır?”

1.4. Araştırmannın Amaçları

Amaçlar, araştırmannın beklentilerini, öngörülerini açıklayan olumlu ifadelerdir. Araştırmacının genel niyetini ve amacını açıklar. Araştırmacının tahmin ettiği sonuçlara ulaşmak için zorunlu olduğu eylemleri ifade eder.

1.4.1. Genel Amaçlar

Araştırma ile öngörülen genel niyet veya hedefleri gösterir. Araştırmacının amacıdır; sosyal sonuçlar veya uygunluk konusunda özellik taşımaz.

1.4.2. Operasyonel Amaçlar

Problemin çeşitli yönleri veya noktaları üzerinde genel amaçları ve genel olarak formüle edilmiş amaçlara ulaşmak için araştırmacı tarafından yönlendirilen eylemleri belirler; gözlemek, incelemek, tanımlamak, saymak, gerçekleştirmek, doğrulamak, yapmak, ölçmek, değerlendirmek, analiz etmek, karşılaştırmak biçiminde ifade edilir [5].

1.5. Hipotezlerin Biçimlendirilmesi

Belirli sorularla açıklanan araştırma problemine, sorulara önceden yanıt verilerek; öneriler, tahminler yapılarak rehberlik edilir. Bu anlayış hipotezleri çağrıştırmaktadır. Hipotez, iki veya daha fazla değişken arasındaki öngörülen ilişkiyi biçimsel olarak ifade eden olumlu açıklamalardır. Sorulan araştırma sorusuna önceden verilen cevaptır. Hipotezin formülasyonu bir teoremin doğrulanmasını veya önerilerini içerir [5]. Hipotez farklı olayların karşılaştırılmasının yanında; yanlışlanmayı veya doğrulanmayı gerektirir.

Hipotezlerin formülasyonunda şu hususlar dikkate alınır: İki değişken, iki fenomen, iki veya daha fazla kavram karşılaştırılır ve aralarındaki ilişkiye dikkat çekilir. Bu ilişki neden sonuç ilişkisi olabilir. İlke olarak hipotezin etkileyen (neden), etkilenen (sonuç) gibi iki kavram içerdiği söylenebilir. Neden; aynı zamanda bağımlı değişken; sonuç ise bağımlı değişken olarak da adlandırılır. Hipotez, iki değişken (bağımlı, bağımsız) arasındaki ilişki olarak adlandırılır. Değişkenler arasındaki ilişki, daha az, daha çok, farklı, pozitif, negatif gibi sözcükler kullanılarak ifade edilir [5].

Hipotezin temel özelliği, doğru olup olmadığının incelenebilir olmasıdır. Hipotezin içerdiği değişkenler, ölçülebilir, gözlemlenebilir ve analiz edilebilir niteliğe sahip olmalıdır. Ayrıca bir hipotez, incelenen olaya uygun ve akla yatkın olmalıdır.

Hipotezin, iki türlü işlevi bulunmaktadır: Birincisi, belirlenen hedef çerçevesinde araştırmayı organize etmek (denencenin geçerliliğini doğrulamak); ikincisi ise, yazım işinin organizasyonunu (metnin tüm unsurları denencelerle karşılaştırılır) sağlamaktır [6]. Araştırma hipotezinin yazımına şu örnek verilebilir [4]: “İngiltere savaşları, Fransa'nın kalkınmasını hızlandırmıştır.”

1.6. Değişkenler ve Göstergeler

Gösterge değişkenin tanınmasını sağlayan ölçüdür. Örneğin, diploma, eğitimin bir göstergesidir. İşe ilişkin rakamlar ise ticari başarının göstergeleridir. Bir operasyonel incelemeyi yapmak için ölçülebilir göstergelerle kavram tanımlamalarına gereksinim bulunmaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE: LİTERATÜRÜN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Literatürün gözden geçirilmesi araştırma sorularının verilerine dayalı olarak yapılır. Bu nedenle araştırma sorularının açıkça formüle edilmeleri gerekir. Araştırma sorularının yardımıyla konu, farklı bileşenleri açısından yeterince incelenebilir. Bu evrede gözden geçirilen literatür, sistemli bir biçimde düzenlenir ve yapılandırılır. Araştırmanın ideolojisi ve estetik tercihinine göre öznell olarak yürütülür.

3. YÖNTEMBİLİM: YÖNTEMLER VE TEKNİKLER

Bu bölüm, paradigma ve bilgi toplama araçları ile ilgilidir. Paradigma, bilimsel düşünceye özgü bir sürece karşılık gelmektedir. Örneğin, pozitivizm, yapısalcılık, oyun kuramı, karar teorileri, fonksiyonalizm, sistematik analiz birer paradigma olarak algılanabilir. Bu bölümde araştırmanın yöntem ve teknikleri açıklanır. (Seçilebilecek yöntem ve teknikler 3.3 ve 3.4 nolu başlıklar altında verilmiştir.)

4. ARAŞTIRMA EVRENİNİN VE ÖRNEKLEMİN TANIMLANMASI

İstatistiğin muhakeme amacı, seçilen örneklemin özelliklerini, araştırma evrenine yansıtmaktır. Araştırmacı, örnekten hareketle araştırma evrenine yansıtılabilecek özellikleri ortaya koyar. Örneğin, bir lastik fabrikasından seçilen 120 otomobil lastiğinin kat edebildiği mesafe 36500 km ise; bu lastik fabrikasının ürettiği lastiklerin yolda sürülüş mesafeleri 36500 km olarak kabul edilebilir [5].

Ayrıca bu bölümde veri toplama kuralları ve veri analiz planları açıklanır.

5. VERİ TOPLAMA ORGANİZASYONUNUN TANIMLANMASI

Veri toplama süreci, anketi yürütme izni, anketörlerin eğitimi, işe alımı, ücret stratejileri, anket bütçesi, potansiyel problemlerin yönetimi gibi düzenlemelerin bu bölümde açıklanması gerekmektedir.

6. SONUÇLARIN SUNULMASI

Elde edilen sonuçlar veya veriler bu bölümde ilgili alana işlenir. Öncelikle analiz edilir ve daha sonra sunulurlar. Bunlar üzerindeki tartışmalar ise daha sonra yapılır. Ancak analiz yapmadan evvel, öncelikle veriler gruplandırılır, sınıflandırılır ve arkasından gerekli düzenlemelere tabi tutulurlar. Analizler karşılaştırma, nicel veya nitel çözümleyici biçimde olabilir.

Ayrıca bu bölümde bilgiler ve olaylar gruplandırılır ve sınıflandırılır, gerektiğinde tablo veya grafikler üzerinde gösterilirler.

Nitel araştırmada veriler genellikle, doküman analizi, görüşme analizi, örnek olay incelemelerine dayalıdır. Bu nedenle bu tür çalışmalarda araştırmacı, durumu yansıtan anlam üretimine elverişli kategoriler oluşturur. Amaç, verilerin genel anlamını açıklamak, anlam ünitelerini tanımlamak, anlam ünitelerinin içeriğini zenginleştirmek ve anlam ünitelerini birlikte sentezlemektir [5].

7. SONUÇLARIN TARTIŞILMASI

Bu bölüm, araştırma sürecinin değerlendirilmesini; araştırmanın, araştırma problemine, sorulara, hipoteze, literatüre göre sonuçların geçerliliğinin ve uygunluğunun tartışılmasını içerir. Kısacası araştırmacı önceki deneyimler ışığında, kuramsal çerçeve ve çalışmada kullanılan yöntemlerle ilişkili olarak çalışma sonuçlarını tartışır.

Bilinen bir konunun yeniden yorumunu veya yeni bir konunun ilk yorumunu gerçekleştirmeye çalışır. Formüle edilen hipotezler ve sorular çerçevesinde farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışır [5].

Yine bu bölümde, temel sonuçların yorumu, sonuçların önemi, ele alınan problemin yaygınlaşması ve sınırlılıkları, ulaşılan sonuçların teorik değeri tartışılır. Öneriler tek tek ortaya konulur.

8. GENEL DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, araştırmanın hipotezleri ve amaçları özetlenmelidir. Çalışmanın mantıksal genel sonuçları ve elde edilen bulguların bu genel sonuçları hangi düzeyde desteklediği bu bölümde açıklanır. Araştırma bir uygulama öngörüyorsa, elde edilen sonuçlara dayalı olarak öneriler sunulur.

Bu bölümde sonuçlar kısaca özetlenir, gerekli mantıksal değerlendirmeler yapılır, yapılan önemli öneriler tekrarlanır.

6. Sonuç

Bilimsel araştırma, zaman, para, emek ve materyal gerektiren bir süreçtir ve bu sürecin birçok etmeni bulunmaktadır. Bu etmenler araştırma türü, yöntemi, yaklaşımı, tekniği olarak sayılabilir. Bu etmenlerin belirlenmesinin yanında bir araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için araştırma sorularının ve hipotezlerinin de ifade edilmesi gerekmektedir.

Sayılan tüm bu işlevler araştırmanın tasarımı olarak da adlandırılabilir. Araştırmanın tasarımı yanında, bir araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için yöntembilim evresine ve toplanan bilgileri işleme evrelerine de gereksinim vardır. Bu evrelerden sonra ancak araştırma raporu yazılabilmektedir.

Bilimsel araştırma mantıklı çalışmalar silsilesidir. Bu bakımdan bir evreyi bir başka evre izlemekte; evreler arasında bir bağ bulunmaktadır. Çalışmalardan birisi yetersiz kaldığında araştırmanın başarılı olması mümkün değildir. Çünkü bilimsel araştırma kesinlikleri ve belirginlikleri taşımaktadır. Duruma bu açıdan bakıldığında araştırmanın her bir evresi ve her bir etmeni araştırma açısından yaşamsal öneme sahiptir.

Sonuç olarak denilebilir ki; bir araştırmaya, araştırılacak bir sorun veya konu ile başlamalı; sorunun/konunun tanımlanmasını sağlayacak araştırma soruları hazırlanmalı; bu sorulara yanıt olduğu varsayılan hipotezler kurulmalı; arkasından da hipotezlerin doğruluğunu sorgulama anlamındaki araştırmaya girişilmelidir.

Kaynakça

- [1]Balso, M. D. ve Lewis, A. D. (2007) Recherche en Sciences Humaines une Initiation a la Méthodologie, Modulo, Montréal (Québec).
- [2]Böke, K. (2009), Sosyal Bilimlerde Araştırma, Kaan Böke (Der.) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*: 3-32. İstanbul: Alfa.
- [3]Hançerlioğlu, O. (1992) Türk Dili Sözlüğü, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- [4]Mailhot, M. O. (2005), *Les Etapes d'un Travail de Recherche*, Institut Reine-marie.
- [5]Roger, A. G. ve Raoul, K. R. (2010) Cours d'Initiation a la Méthodologie de Recherche, Ecole Pratique de la Chambre de Commerce et d'Industrie, Abidjan.
- [6]Tremblay, R.R. ve Y. Perrier (2006), *Outils et Methodes de Travail Intellectuel*, les Edstsons de la Cheneliere inc.